

FATÁJ online 2008

FATÁJ-online szaklap: események, gazdasági jelenségek a faiparban, bútortiparban, asztaloságban, erdőgazdálkodásban és a kapcsolódó területeken. Beszámolók, riportok, sajtószemle, ...

Változások a faszervezetek tűz- és faanyagvédelmében

Az elmúlt időszak jogszabályváltozásai jelentős hatással lesznek a faépítészetre. Ezek a változások érintik a tervezőket, az ácsokat, faszervezet és készház-építőket, faanyagvédőszer forgalmazókat, faanyagvédelmi kivitelezőket valamint és fatelepeket, amelyek védőkezelést (áztatott) faanyagot forgalmaznak.

Gyakorlatilag mindenkit, aki ezzel a területtel kapcsolatban van. A legnagyobb hatást néhány hónapja hatályba lépett új Településrendezési Szabályzat (ismertebb nevén OTÉK) és az Országos Tűzvédelmi Szabályzat (OTSZ) gyakorolta. Mivel ezek a jogszabályoknak több mint ezer oldalt tesznek ki, ezért csak a legfontosabb dolgokat emelem ki.

A faanyagvédelem, főleg a kémiai faanyagvédelem jogi háttere sokáig bizonytalan volt, de ezt egyértelműen szabályozták. A 182/2008 (VII.14). Korm. rendelettel módosított 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet az "Országos településrendezési és építési követelményekről" (OTÉK) 53. § (5) pontja a következők szerint változott meg:

Faanyagot a beépítési helyének megfelelő, a faanyagvédelemre vonatkozó szabványoknak, vagy azzal egyenértékű védelmet biztosító előírásoknak megfelelő gombamentesítő, illetőleg rovarkár elleni kezelés után szabad beépíteni.

Mit jelent a szabványokkal egyenértékű védelem? Pl. a gombok estében EN 113 számú szabvány előírásai alapján, akkor tekinthető egy faanyag megfelelően védőkezeltnak, ha a gombatenyésztésre helyezett próbatest tömegvesztése 16 hét után kevesebb, mint 3 %. Az így meghatározott védőszer mennyiségét kell felhordani a felületre és az ÉMI is ezt a követeli meg.

Bár az OTÉK megfogalmazása sem teljesen pontos, mert pl. a parkettát nem szoktuk faanyagvédőszerrel kezelni, de a jogszabály egyértelműen fogalmaz, és minden esetben előírja a kezelést (kémiai védelmet). Ez alól csak kémiai védelemmel egyenértékű, speciális esetek jelentenek kivételt. Jogilag ezekben az esetekben sem arról van szó, hogy nem kell kémiai védelem, csak a beépítési rendszer garantálja egy fajta védelmet, amely következtében a kockázat olyan alacsony, hogy elhagyható a kémiai védelem. MSZ EN 599-1: 2000 szabvány 1. veszélyeztetettség osztályban (bel térben) feltételezi a rovarok támadását, s előírja a kémiai védelmet. A szabványban említett házcincér, a közönséges kopogóbogár (halálórája) és barna szíjácsbogár a 8-10 % nedvességtartamú faanyagot is megtámadja. Valóban életképesek ezek a rovarok beltérben is mert, szerintem mindenki látott már beltérben cincér által megtámadott lambériát, szarufát. **Mivel az új OTÉK az EU által felülvizsgált, elfogadott és az egyik legfontosabb építési alaprendelet, ez alapján adják ki az építési engedélyeket, ennek betartása és betartatása mindenki számára KÖTELEZŐ!**

Az ÉMI Kht. a könnyűszerkezetes épületek vizsgálatát, a nyugat-európai gyakorlatnak megfelelően, az ETAG-ok előírásai alapján végzi. Az ETAG 007 (Favázás építési készletek) és az ETAG 012 (Gerendaházak építési készlete), az Európai Műszaki Engedélyek előírásai vonatkoznak ezekre az épületekre. Az útmutatók az építésben használt favázás építési rendszerek követelményeit, határozzák meg. Bár több helyen ellentmondás található az előírások között, de alapján az útmutatók pontosan meghatározzák, hogy melyik szerkezeti elem, milyen veszélyeztetettség osztálynak van kitéve, mely (vizsgálati) szabványokat kell alkalmazni.

Az OTÉK-ok szabályozzák az **elvárt élettartamot** is. Az épületek fából készült, látható, könnyen cserélhető részeinek (pl. nem lakott padlásterek faszervezete, külső faborítások, stb.) minimális élettartama 25 évben állapítható meg. Az épületszerkezet csak megbontásával elérhető részeinek (pl. fafödém szerkezetek, építőlemezzel borított favázás szerkezetek, rönkház falszerkezetek) minimális élettartama viszont 50 évben határozható meg. Tehát a favázás épületek élettartama megegyezik a faanyagú tartószerkezetek élettartamával. A szerkezetet úgy kell elkészíteni, hogy az előbbi időtartamokon belül ne legyen szükség az egyes elemek cseréjére, vagy megszüntető faanyagvédelemre. Ez a legfontosabb alapelv!

A legnagyobb változást a faanyagvédelemben a 1048/2005/EK rendelet (biocid rendelet) hozta, mely meghatározta, hogy 2010. május 14. után mely hatóanyagok (kb. 42 biocid) használható csak faanyag-védőszerekben. Kizárólag a listán található biocidot tartalmazó védőszert lehet ez után forgalomba hozni és a készítményre ráírni, hogy faanyagvédőszer. Ennek hatására már eltűntek a forgalomból a rákkeltő hatású védőszer (Tetol RKB, Mykotox B) és még számos közismert védőszer forgalomból történő kivonása is folyamatban van. A védőkezeléshez csak olyan faanyagvédőszer alkalmazható, amelyek rendelkeznek érvényes ÉMÉ-vel ill. ÁTB-vel (vagy ezzel egyenértékű minősítéssel) és erre a célra Magyarországon felhasznált védőszeret az ÉMI megfelelő technológia és koncentráció mellett a célra alkalmasnak találta. A telítésre használt anyagokra más előírás vonatkozik. Telítésnél nem a telítésre használt védőszerre, hanem a telített faanyagra, mint építési termékekre határoznak meg követelményeket, korlátozásokat.

Főleg a könnyűszerkezet építők (elsősorban saját kivitelezésű tetőtér beépítők) figyelmét hívom fel az alábbi két pontra, mert nagyon nagy károk keletkeztek abból, hogy az épületbe bejutott a víz, valamint a hozzáértés teljes hiányából adódóan fóliával "dunsztkötést" készítettek a fa szerkezet körül, amelynek hatására páralecsapódás, rövid időn belül rendkívüli gombásodás alakult ki.

OTÉK 57. § (1) Az építményt és részeit védeni kell az állékonyságot és a rendeltetészerű használatot veszélyeztető vegyi, korróziós és biológiai hatásoktól, továbbá a víz, a nedvesség (talajvíz, talajnedvesség, talajpára, csapadékvíz, üzemi víz, pára stb.) káros hatásaival szemben. 59. § (3) Faanyagú tartószerkezeten, annak légzését gátló bevonat, burkolat nem alkalmazható.

Annak ellenére, hogy már életbe lépett az új OTSZ, átmeneti időszak van a tűzvédelmi szabályozásban. A 9/2008 (II.22.) ÖTM rendelet, amely tartalmazza az Országos Tűzvédelmi Szabályzatot (OTSZ-t), hatályba lépésével visszavonásra kerültek a régi rendeletek. Várhatóan még sokáig keveredni fognak a régi és új fogalmak, előírások, mert az építési tervek sokszor évekkorábban készülnek, de az átadáskor már az új szabályokat kell alkalmazni.

Az egyik jelentős változás, hogy az új rendelet már a "nehezen éghetőség" fogalmát sem használja. Az MSZ EN 13501-1 szabvány tartalmazza azokat a szempontokat, melyek szerint az építőanyagok tűzvédelmi osztályba sorolása elvégezhető. A szabvány 7 osztályt különböztet meg általában az építési anyagok és 7 osztályt a padlóburkolatok vonatkozásában. Az építőanyagokra vonatkozó osztályokat a következőképpen jelölik: A1; A2; B; C; D; E; F. Ha megpróbáljuk összehasonítani a régi kategóriákkal, akkor jó közelítéssel az "A1" a nem éghető anyagoknak, a "B-C" a nehezen éghető anyagoknak, a "D-E" a közepesen éghető anyagoknak felel meg. A fő tűzvédelmi osztályok meghatározása mellett a füstfejlesztés és az égve csepegés kritériumainak figyelembe vételével további alkategóriákat határoznak meg: - a füstképződési kategóriák jelzései: s1; s2; s3 - az égve csepegési kategóriák jelzései: d0, d1, d2 Ha egy építési dokumentációban az látható, hogy a beépítendő anyagnak meg kell felni a D-s2, d0 értéknek, akkor azt jelenti, hogy "D" éghetőségi osztályú anyagról van szó, amelynek közepes a füstterhelése és az égés közben nem csepeg. Ez a paraméter lényegében kezeletlen faanyagoknak felel meg.

Az új rendelet számos új fogalmat vezet be (teherhordó képesség, integritás, szigetelés, stb.) és kiterjeszti a tűzállósági határérték (régén Th) fogalmát. Szilársági követelményeknél az "R"-rel jelölt percekben meghatározott teherhordó képességet használja, "amely a szerkezeti elemek azon képessége, hogy egy bizonyos ideig egy vagy több oldalukon fennálló meghatározott mechanikai igénybevétel mellett ellenállnak a tűz hatásának szerkezeti stabilitásuk bármilyen vesztesége nélkül." Praktikusan az az időtartam, amíg egy tetőszerkezet nem dől össze, vagy egy fafödém nem szakad le, stb.

A másik fogalomkör az építőanyagok tűzvédelmi osztályba sorolása, az éghetőségének megállapítása, amely mindig anyagra vonatkozik és a tűz terjedési sebességével, intenzitásával jellemezhető leginkább. Az előző rendelkezésekhez képest új, hogy megengedi az épületszerkezetek tűzvédelmi osztályba sorolását is. Pl. "B" osztályú lehet az a szerkezet, amely különböző feltételek teljesülése esetén, belül "C és D" osztályú anyagból készül, de kívül "B" osztályú anyag található (gipszkarton lemezzel burkolt faváz, stb.).

Az Országos tűzvédelmi Szabályzat, tűzállósági fokozatonként táblázatba rendezve, a szintszámoként megadja az egyes szerkezeti elemekkel szembeni követelményeket. Általában egy szerkezeti elemnek többféle követelménynek is eleget kell tennie. Ezen előírásoknak külön-külön is meg kell felelniük. A rendeletben csak követelmények kerültek meghatározásra, de nincs előírva, hogy milyen módon lehet, vagy kell teljesíteni az adott előírásokat.

Képek: langlovagok.hu oldalról

Az OTSZ az égéskésleltető a fogalmát következő módon definiálja: *Az égéskésleltető az a védőszer, amely a vele kezelt - bevonat, átitatott, telített stb. - éghető anyag kedvezőbb éghetőségi alcsoportba sorolását meghatározott időtartamig (újrakezelési időig) biztosítja.* Ebből arra lehet következtetni, hogy égéskésleltetők arra szolgálnak, hogy az egyébként "D" éghetőségi osztályba tartozó (korábban közepesen éghető) faanyagot, égéskésleltető szerrel hatékonyan kezelve a faszervezet "B" éghetőségi osztályúvá (korábban nehezen éghetővé) tegyék. Sajnos a rendeletben maradt joghézagok és a rendkívül összetetté vált tűzvédelmi méretezési eljárás miatt ez ennél sokkal bonyolultabb. A faanyagok védelmére szolgáló égéskésleltetőknek nincs, un. Th értéke. Az égéskésleltetők nem teszik éghetetlenné a faanyagot, hanem - főleg a tűz kezdeti szakaszában - a tűz terjedési sebességét az eredeti érték kb.10-15 %-ára csökkentik, amivel már értékes percek nyerhetők. Az sem elhanyagolható, hogy egy adott idő alatt felszabaduló hő mennyisége és a szerkezetek sugárzó hőtől történő begyulladásának veszélye is csökken. Ezáltal több idő marad az épület kiürítésére, vagyontárgyak kimentésére. Megfelelő tűzvédelmi kezelés esetén elérhető, hogy a tűzoltók megérkezéséig, az oltás megkezdéséig csak a szerkezet egy részére terjedjen ki a tűz és nem terjedjen át az egész szerkezetre vagy a szomszédos épületekre is.

A BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság állásfoglalása és a 15/2004. (V.21.) BM rendelet szerint 2004. május 1-től, az égéskésleltető anyagok felhasználásához 3/2003. (I. 25.) BM-GKM-KvVM együttes rendelete szerinti Építőipari Műszaki Engedély (ÉME) szükséges. Ezt a forgalmazók készítetik el az ÉMI-vel és a kivitelezőnek az engedély másolatát csatolni kell a teljesítési jegyzőkönyvhöz. Ennek hiányában a tűzoltóság nem veszi át a munkát.

Megváltozik az égéskésleltető vizsgálatának módszere. A MSZ 14800-3:1982 szabványt az MSZ EN 13823 SBI szabvány szerinti vizsgálat váltotta fel. Ennek függvényében az égéskésleltető szerek követelményrendszere is változik. Ez a vizsgálati módszer alapjaiban eltér az előzőtől és sokkal nehezebben teljesíthető követelményeket támaszt az égéskésleltetővel szemben. A berendezés már működik az ÉMI-ben, de a követelményrendszer és a vizsgálati metodika körül még számos bizonytalanság van. Ebből adódóan az égéskésleltető átsorolása sem történt meg.

A **készház-építőket** még **egy fontos dolog érinti**. Az OTSZ pontot tett egy régi vitára, hogy kell-e ÉME engedély vagy sem. A rendelet 5. részének 2.5. pontja a következőket mondja ki: "Könnyűszerkezetes (kész-, vagy gyors ház, stb.) épületek csak akkreditált intézet által bevizsgált technológiával és szerkezeti elemekkel, rétegrenddel, kialakítással, stb. létesíthetőek" Épületszerkezeti elemek tűzvédelmi vizsgálatára vonatkozó akkreditációval Magyarországon csak az ÉMI rendelkezik.

Kép: langlovagok.hu oldalról

Király Béla

